

Posudek bakalářské práce Ireny Paškvičové „Přístupy k tématu trestné činnosti žen v české právní a kriminologické literatuře“

Téma, které si Irena Paškvičová zvolila, je v českém kontextu prokazatelně nedostatečně zpracované, což ostatně její práce jasně dokládá. Nicméně mám za to, že se jí bohužel nepodařilo tuto skutečnost výrazněji napravit. Práce má velké ambice, které však nenaplnuje.

Na úvod však musím zmínit, že to není proto, že by autorka nebyla pracovitá, protože evidentně odvedla velké penzum práce při shromažďování materiálu pro analýzu. Práce je výborná i po formální stránce. Málokdy dostanu k oponentování tak pečlivě editovanou práci. Problém je však s jejím obsahem.

V první řadě musím konstatovat, že Teoretická část je postavena na relativně malém počtu textů, z nichž pouze dva vychází z feministické tradice, což moc nejde dohromady s tvrzením v úvodu, že jde o „atraktivní téma, které přímo vybízí k tomu, aby bylo zpracováno z genderové perspektivy.“ Zároveň je poměrně krátká a nenabízí ucelenou sadu teoretických východisek, jak autorka tvrdí v úvodu Analytické části. To se týká především zmíněné genderové perspektivy. Vedle těchto důležitých výhrad k Teoretické části jsou ostatní spíše okrajové, jako když na str. 13 - 14 diskutuje spíše dvě teoretické tradice (biologicky orientované teorie a psychologicky a psychoanalyticky orientované teorie) snažící se vysvětlit kriminalitu žen, než konkrétní teorie, jak avizuje na str. 13. Podobně na str. 14 hovoří o biologických definicích v části věnované psychologicky a psychoanalyticky orientovaným teoriím. Kriticky se také nevyrovnává s teorií generových rolí, kterou představuje v rámci sociologicky orientovaných teorií a která je spíše záležitostí druhé vlny feminismu.

Autorka definuje gender jako sociální konstrukt na rozdíl od pohlaví, „*kteřé je univerzální kategorií a nemění se podle času či místa...*“ U obhajoby by mohla vysvětlit, jaký je problém s její definicí pohlaví. Dále by mohla vysvětlit, proč v práci věnované genderové problematice přechyluje příjmení Renzetti. Také by mohla u obhajoby vysvětlit, na základě čeho došla k závěru na str. 17: „*Nicméně ani feministické kriminologii se nepodařilo uspokojivě vysvětlit příčiny výrazně nižší kriminality žen ve srovnání s kriminalitou mužskou.*“ V části věnované feministicky orientovaným teoriím (pouze 1 stránka) cituje pouze literaturu, která nevypadá jako feministická, a nezdá se, že by sama četla feministické teorie v originálech, proto bych se rád dozvěděl, odkud zmíněný závěr má?

Mnohem větší problém však mám s Analytickou částí, neboť z celkových 31 stran je 22 věnováno v podstatě pracovním podkladům pro analýzu. Autorka postupovala tak, že nejprve vybrala všechny texty (20) ze zvolených časopisů, které se týkaly ženské kriminality, což bylo evidentně velmi pracné. Tento postup lze jen pochválit. Následně autorka každý text zvlášť analyzovala a podle zvoleného klíče. Problém je, že výstupy

této prvotní analýzy začlenila do bakalářské práce, čímž značně „přifoukla“ Analytickou část. Vlastní analýza by se však měla týkat především obecnějších závěrů, které učinila až na základě analýzy jednotlivých článků. Na to jí ale bohužel stačily pouhé tři stránky. I ty jsou vesměs věnovány deskripci a není zde patrná snaha provázat tuto část s teoretickou částí práce. Navíc zde autorka nabízí tvrzení, která nijak nedokládá (například četností výskytu diskutovaných jevů), jako například: „*Celkově mohu říci, že texty do roku 1989 (včetně) v sobě skrývají mnohem více stereotypních představ o ženských pachatelkách*“ (str. 50).

Problémy jsou ale i se zmíněnými dílčími analýzami. Autorka například neoperacionalizuje některé koncepty, se kterými v analýze pracuje. Jak například definuje „genderový přístup“ či „stanovisko k danému tématu“. Evidentně dost vágně, protože pod genderový přístup se jí vejdu i takové věci jako: „*Autoři zde především interpretují dostupné odborné informace o daném tématu a domnívám se, že se snaží vyhnout generovému stereotypizování*“ (41) či „*Autoři zde genderový přístup využívají, když tematizují různé teorie kriminality žen – uvádí v textu i feministické teorie*“ (str. 41). Naprosto jsem pak nepochopil, co si mám vzít například z formulací: „*Autorka v popisu těchto matek zdůrazňuje jejich patologickou stránku osobnosti, když porušují genderové role správné matky*“ (str 43) či „*Profil pachatelek – resp. spolupachatelek na trestném činu incestu se tu také opírá o aspekty, která souvisí s tradiční představou psychicky narušené pachatelky, která selhává v nejdůležitější roli – tedy matky*“ (str. 44). Jedná se podle autorky ve všech uvedených případech o genderový přístup či ne? Samozřejmě takto vágní operacionalizace vede k pochybnostem i ohledně těch několika závěrů na str. 48 – 51.

Celkově mi není jasné, proč autorka v úvodu píše o práci zpracované z genderové perspektivy, když tato ve vlastní práci vesměs chybí? Lze jen litovat, že se jí nepodařilo velmi slibné téma uchopit lépe. Vzhledem k výše zmíněnému a při zohlednění mých zkušeností s úrovní bakalářských prací navrhuji známku dobře.

Ing. Petr Pavlík, Ph.D.

Oponent

V Praze 3. března 2011